

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tuula Kylliäinen

***Ja sit heti aamusta iskä tulee hakemaan miut -
vuoropäiväkodin lapset vuorohoidossa***

Opinnäytetyö 2014

Tiivistelmä

Tuula Kylliäinen

Ja sit heti aamusta iskä tulee hakemaan miut – vuoropäiväkodin lapset vuorohoidossa

Oppinnäytetyö 39 sivua, 4 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma

Oppinnäytetyö 2014

Opettaja: lehtori Minna Koponen, Saimaan ammattikorkeakoulu, lastentarhanopettaja Jenni Salo, Lappeenrannan kaupunki.

Tämä opinnäytetyö käsitteli lapsen arkea vuoropäivähoidossa. Lasten vuorohoito päiväkodissa on iltaisin, viikonloppuisin ja öisin järjestettävää hoitoa siten, kun vanhempien työolot sitä vaativat. Vuorohoito päiväkodissa ei ole kovin yleisesti tunnettua, sitä ei ole tutkittu aiemmin laajasti, eikä vuonna 2014 voimassa oleva päivähoitolaki tunne käsitettä vuorohoitoa.

Oppinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millainen on lapsen arki vuorohoidossa. Lisäksi tavoitteena oli tuoda esille lapsen kokemuksia siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä asioita vuorohoidossa, onko lapsilla selkeä käsitys päivän kulusta ja millä keinoin vuoropäiväkoti tarjoaa parasta mahdollista hoitoa. Tämä opinnäytetyö toteutettiin vuoropäiväkodin 3-5 -vuotiaiden vuororyhmässä.

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivien eli laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin sekä haastattelemalla että havainnoimalla vuoropäiväkodin lapsia. Lisäksi haastateltiin sekä vuoropäiväkodin johtajaa että lastentarhanopettajaa. Kerätty aineisto analysoitiin teemoittain.

Haastattelu- ja havainnointiaineiston perusteella ilmeni, että lapsilla on vuorohoidossa hyvä olla. Lapsille vuorohoidossa tärkeää olivat kaverit ja leikki. Lisäksi lapselle itselleen oli tärkeää tietää, ketkä ovat hoidossa samaan aikaan ja milloin kukakin lapsi haetaan kotiin. Vuoropäiväkodin lastentarhanopettaja tavoitteli työssään johdonmukaisuutta, jatkuvuutta ja kiireettömyyttä.

Jatkotutkimuksen aiheita voisivat olla, miten vuoropäiväkodissa aloittava lapsi sopeutuu muuttuvaan ympäristöön, miten lasten ystävyyssuhteita tuetaan vuoropäiväkodissa ja miten ryhmäytymistä vahvistetaan vuoropäiväkodissa. Lisäksi voisi tutkia vanhempien mielipiteitä vuorohoidosta.

Asiasanat: vuorohoito, vuoropäiväkoti, vuorohoito päiväkodissa, lapsen näkökulma, arki

Abstract

Tuula Kylliäinen

And then the first thing in the morning, daddy will pick me up - the children in the around the clock daycare. 39 Pages, 4 Appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Program in Social Services.

Bachelor's Thesis 2014

Instructors: Senior lecturer Ms. Minna Koponen, Saimaa University of Applied Science, Kindergarten teacher Ms. Jenni Salo, City of Lappeenranta.

The aim of this thesis was to find out the children's view for around the clock daycare. The around the clock daycare is daycare in kindergarten also early in the mornings, late evenings, nights and weekends. The daycare time is based on parents work and studies related needs.

The purpose of this study is to find out how is the everyday life in the around the clock daycare when children tell about it. The aim of this thesis is also to find out what are the most important things for the children in the around the clock daycare and do the children know the structure of the day and what are the arrangements that are made by the around the clock daycare center to provide best possible care. The valid Finnish daycare law does not identify around the clock daycare. The around the clock daycare is a subject rarely studied.

This thesis is a qualitative study. The research material was obtained through observation and interviews. The collected data was analysed by themes.

In the theoretical frame work of this thesis is first review the history of the around the clock daycare in Finland. There are also handled values which should be consists of qualitative early childhood education.

The results of this thesis show that the children are happy in the around the clock daycare. The most important thing to the children in the around the clock daycare is to be able to play with other children and friendships. For the children it's also important to know who of the other children are at the same time at daycare center and when the parents will pick them up.

Follow-up research for this study could find out how a child adapt in the around the clock daycare, when the care begins, or how the friendships are supported in the around the clock daycare or how the grouping is supported in the around the clock daycare.

Key words: around the clock daycare, around the clock daycare center, daycare in the around the clock daycare, children's view, everyday

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Lasten vuorohoidon tausta ja nykytila.....	6
2.1	Päivähoitolaki.....	6
2.2	Lasten vuorohoito.....	6
2.3	Vuoropäivähoito Lappeenrannassa.....	7
2.4	Aiempiä tutkimuksia.....	9
3	Näkökulmia päivähoitoon.....	11
3.1	Arkea päivähoitossa.....	11
3.2	Varhaiskasvattajana tukemassa lapsen arkea.....	13
3.3	Arkea vuorohoidossa.....	14
3.4	Kriittinen näkökulma.....	16
4	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	18
5	Opinnäytetyön toteutus.....	18
5.1	Yhteistyöpäiväkoti.....	18
5.2	Tutkimustyyppi.....	20
5.3	Käytännön toteutus.....	22
5.4	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys.....	24
6	Tutkimustulokset.....	25
6.1	Arki ja päivärytmi.....	25
6.2	Kaverit ja leikki.....	27
6.3	Varhaiskasvattajat.....	28
6.4	Illat ja yöt.....	29
6.5	Muuta.....	31
7	Yhteenveto tutkimustuloksista.....	31
8	Pohdinta.....	33
	Kuvat.....	35
	Taulukot.....	36
	Lähteet.....	37
	Liite 1.....	40
	Liite 2.....	41
	Liite 3.....	43
	Liite 4.....	44

1 Johdanto

Lapsi tulee päiväkotiin iltapäivällä, samaan aikaan, kun toista lasta haetaan jo kotiin. Päiväunet ovat jääneet kotona nukkumatta, mutta ruoka on maistunut. Vanhempi varmistaa vielä, että unikaveri ja yöasu ovat mukana. Halaukset ja pusut poskelle. Lapsi jää ikkunaan vilkuttamaan vanhemmalle, joka lähtee töihin. Lapsi jää päiväkotiin yöksi, seuraavaan päivään asti. Seuraavaan päivään mennessä lapsen hoitokaverit ja hoitajat ovat ehtineet jo vaihtua. Tämä on arkea vuoropäiväkodissa, se on todellisuutta monelle lapselle.

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää, miten 3-5 -vuotias lapsi kokee arjen vuorohoidossa. Lisäksi tarkoituksena on selvittää, millä keinoin vuoropäiväkoti pyrkii tarjoamaan parasta mahdollista hoitoa lapsille.

Lapsen vuoroahoito on aiheena hyvin mielenkiintoinen. Itse olen tutustunut vuoroahoitoon lastentarhanopettajan sijaisuuden aikana. Tavallisessa päiväkodissa lapset tulevat hoitoon aamulla ja haetaan iltapäivällä kotiin, lapsiryhmän kokoonpano ja hoitohenkilökunta ovat yleensä samat. Vuoropäiväkodissa lapsia tuodaan hoitoon ja haetaan hoidosta pitkin päivää, lapsiryhmän kokoonpano vaihtelee päivittäin, samoin hoitohenkilökunta. On selvää, että lasten päivät ovat hyvin erilaisia vuoropäiväkodissa ja päivässä on paljon vaihtuvia asioita. On mielenkiintoista tietää, miten lapset itse kokevat arjen vuoropäiväkodissa.

Lasten vuoroahoitoa on tutkittu vähän. Samaa aikaan vuorohoidon tarve on kasvanut koko ajan ja lapset saattavat viettää vuorohoidossa pitkiä aikoja. Siitä huolimatta esimerkiksi voimassaoleva päivähoitolaki ei tunne vuoroahoitoa. Aiheeni valintaan vaikutti sekä yhteistyöpäiväkodin kiinnostus aiheita kohtaan että myönteinen asenne tutkimusta ja opinnäytetyötä kohtaan.

Tämän opinnäytetyön otsikko on lainaus erään haastatellun lapsen puheesta. Otsikko kuvaa yhden näkemyksen, mitä lapsen arki päiväkodissa voi olla: päiväkodissa ollaan yö ja heti aamulla lähdetäänkin kotiin.

2 Lasten vuorohoidon tausta ja nykytila

2.1 Päivähoitolaki

Tällä hetkellä voimassa oleva päivähoitolaki on vuodelta 1973. Päivähoitolain mukaan päivähoidon tavoite on tukea päivähoitolaisten koteja kasvatustehtävässä ja yhdessä kodin kanssa edistää lapsen tasapainoista persoonallista kehitystä. Päivähoidon tulisi tarjota lapselle jatkuvia, turvallisia ja lämpimiä ihmissuhteita ja tukea lapsen monipuolista kehitystä. (Laki lasten päivähoidosta, 19.1.1973/36).

Laki lasten päivähoidosta ei tunne käsitettä vuorohoito. Laki määrittää kuitenkin, että kunnan on järjestettävä päivähoitoa *siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää*. (Laki lasten päivähoidosta, 19.1.1973/36.) Asetus lasten päivähoidosta velvoittaa kunnat järjestämään hoitoa paikallisen tarpeen mukaan (16.3.1973/ 239).

Sosiaali- ja terveysministeriö määrittää päivähoitopaikat ja päivähoidon muodot. Päivähoitopaikkoina on mainittu päiväkotihoito, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan hoito voi olla kokopäiväistä, maksimissaan 10 tuntia vuorokaudessa, tai osa-aikaista maksimissaan, 5 tuntia vuorokaudessa. (STM 2012.) Vuorohoitoa tai vuorohoidon maksimiaikoja ei ole määritetty lainkaan.

Päivähoidon kasvatustavoitteet on määritetty vuonna 1983 kasvatustavoitepykälässä. Sen mukaan päiväkoti tukee päivähoidossa olevien lasten perheitä kasvatuksessa ja edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päiväkodin tehtävä on tarjota lapselle turvalliset ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.)

2.2 Lasten vuorohoito

Lasten vuorohoitoa järjestetään iltaisin, viikonloppuisin ja öisin, kun vanhempien työolot sitä vaativat (Varhaiskasvatustyöryhmä 1999, 35). Kunnat ja kaupungit

ovat itse määrittäneet, mitä vuorohoidolla tarkoitetaan. Vuorohoidon aika voi poiketa kuntien välillä. Taulukko 1 kertoo millä aikavälillä tapahtuva hoito on määritetty vuorohoidoksi.

Vuorohoito	Jyväskylä	Sodankylä	Lappeenranta
Aika arkisin	klo 18-06	klo 17.30-6.30	17.30-06.00

Taulukko 1 Vuorohoidon määritelmiä eri kunnissa (Jyväskylän kaupunki 2013 & Sodankylä vuorohoidon järjestämisen periaatteet 2013)

Taulukossa esitetyt ajat koskevat arkipäiviä. Näiden aikojen lisäksi vuorohoidoksi katsotaan yleisesti myös viikonloppuhoito. (Jyväskylän kaupunki 2013 & Sodankylä vuorohoidon järjestämisen periaatteet 2013.)

Jyväskylän kaupunki on myös linjannut, että vuorohoitoa tarjotaan vanhemman opiskelun tai työstä johtuvan tarpeen mukaan. Lapsen hoitoajat perustuvat vanhempien työvuoroihin ja päätoimisen opiskelijan kontaktiopintoihin. Lapset voivat olla hoidossa aina, kun molemmat vanhemmat ovat töissä sekä yövuoron jälkeen nukkumisajan. Vuorohoitoon ei ole subjektiivista oikeutta. (Jyväskylän kaupunki 2013.)

Salon kaupungin vuorohoidon laadun tärkein kriteeri on lapsi itse. Tämä tarkoittaa lapsen vuorovaikutussuhteiden minimoimista, vuorokausirytmien mahdollistamista ja tukemista ja sen havainnollistamista kuvamateriaalin avulla. Lisäksi pedagogisessa suunnittelussa huomioidaan kaverisuhteiden luominen ja niiden pysyvyys. (Salon kaupunki 2013.) Vihdin kunnan Pajuniityn päiväkodissa vuorohoidossa noudatetaan varhaiskasvatussuunnitelmaa, mutta vuorohoidon luonteen vuoksi *painotetaan lapsen normaalia vuorokausirytmää sekä olemisen ja rauhoittumisen pedagogiikkaa*. (Vihdin kunta 2013.)

2.3 Vuoropäivähoito Lappeenrannassa

Vuonna 1972 sosiaalihuolto pyysi Lappeenrantaan järjestämään lapsille ilta- ja vuorohoitoa. Tavoitteena oli vähentää vanhempien ja yksinhuoltajien vuorotyöstä aiheutuvia lastenhoito-ongelmia. Myös Lappeenrannan Ammatillinen Paikal-

lisjärjestö teki aloitteen samasta asiasta. Sosiaalhallitus suositti, että olisi vältettävä lasten laitospaikkaa. Sosiaalhallitus ohjeisti, että lasten olisi saatava nukkua aamuun asti, jos vuorohoitoon päädytään. Vuoden 1973 alussa sosiaalhallitus myönsi luvan vuorotyössä käyvien huoltajien lasten päivähoitokokeilujen aloittamiseen. Vuorohoitoa järjestettiin 1970-luvun puolivälissä sairaala-alueella toimineessa Saimaan päiväkodissa. (Kansonen 2006, 111-112.)

Lappeenrannan ensimmäinen ympäri vuorokauden toiminut päiväkotitoiminta avattiin vuonna 1987 Kaukaalle. Samana vuonna myös Liesharjun päiväkotitoiminta muuttui vuoropäiväkodiksi. Liesharjun ja Kaukaan päiväkodeissa ei ollut tiukkaa ja ohjattua toimintaa. Tavoitteena oli rauhallinen ja kiireetön ilmapiiri. (Kansonen 2006, 123-124.)

Kaukaan vuoropäiväkodin toimintasuunnitelmassa vuodelle 2002-2003 on määritetty päiväkodin toiminta-ajatus. Toiminta-ajatukseseen kuului se, että lapsi saa yksilöllistä huolenpitoa ja että toimintaympäristö on kodikas ja turvallinen. Toiminta-ajatuksena oli myös, että lapsi saa elämyksiä ja viettää lapsuuden iloisia ja onnellisia päiviä. (Lappeenrannan kaupunki 2002.)

Kaukaan päiväkodin toimintaperiaatteisiin kuului, että lapselle annetaan omaa aikaa ja aikuisen syliä sekä vastataan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Toimintaperiaatteena kodikasta kasvuympäristöä pidettiin tärkeänä, kuten myös lapsen vireystilan huomioimista. (Lappeenrannan kaupunki 2002.)

Vuonna 2014 Liesharjun päiväkotitoiminta laajennetun hoidon päiväkotina. Laajennetulla hoidolla tarkoitetaan hoitoa maanantaista lauantaihin kello 5.30-21.30. Kaukaan päiväkotitoiminta siirtyi vuonna 2009 uusiin tiloihin Alakylään, jossa toimi vuoteen 2013 Alakylän päiväkodin nimellä. Vuonna 2014 valmistui Alakylän päiväkodin laajennus, ja päiväkotitoiminta yhdistyi Pallon päiväkodin kanssa Keltun päiväkodiksi. Vuoden 2013 lopussa Lappeenrannassa oli kaksi vuoropäiväkotia ja kolme päiväkotia, joissa on laajennettu aukiolo. Vuorohoidon kehittyminen Lappeenrannassa on koottu taulukkoon 2. (Lappeenrannan kaupunki 2013.)

Vuorohoidon kehittyminen Lappeenrannassa	
Vuosi	
1975	Saimaan päiväkoti aloittaa
1987	Kaukaan vuoropäiväkoti aloittaa
1987	Liesharjun päiväkoti vuoropäiväkodiksi
2009	Kaukaan vuoropäiväkoti siirtyy Alakylän kaupunginosaan, syntyy Alakylän päiväkoti
2014	Pallon päiväkoti ja Alakylän päiväkoti yhdistyvät Keltun päiväkodiksi

Taulukko 2 Vuorohoidon kehittyminen Lappeenrannassa (Kansonen 2006 & Lappeenrannan kaupunki 2013.)

2.4 Aiempia tutkimuksia

Lasten vuorohoitoa on tutkittu vielä suhteellisen vähän. Suomen Akatemia rahoitti vuonna 2012 alkanutta Perheet 24/7 -tutkimushanketta. Hankkeessa tutkittiin ei-päiväaikaan tehtävän työn vaikutuksia perheiden hyvinvointiin ja arkeen. Hankkeessa tutkittiin 24h taloutta lasten, vanhempien ja päivähoidon näkökulmasta Suomessa, Hollannissa ja Iso-Britanniassa. Tutkimuskysymyksinä olivat muuan muassa *'Miten vanhemmat ja heidän alle kouluikäiset lapset kokevat työajat ja hoitojärjestelyt?'* ja *'Mitkä tekijät vuorohoidossa ja päiväkotien ja perheiden välisessä yhteistyössä edistävät lasten hyvinvointia ja lasten osallistamista?'*. (Perheet 24/7-hanke 2013.)

Perheet 24/7 -hankkeen ensimmäisiä tuloksia julkistettiin kesän 2013 aikana, niiden mukaan lapset viihtyvät hyvin päivähoitossa hoitoajasta riippumatta. Hankkeessa tuli ilmi, että vanhemmat ovat huolissaan miten epäsäännöllinen hoitorytmi vaikuttaa lapseen. Hanke päättyy vuonna 2014. (Perheet 24/7-hanke, 2013.)

Perheet 24/7 -hankkeen lisäksi lasten vuorohoitoa Suomessa on käsitelty pro gradu -tutkielmissa ja opinnäytetöissä. Tähän on koottu tutkimuksista muutamia ennen kesää 2013 valmistuneita.

Saija Malinen ja Katariina Saarinen(2012) ovat tutkineet lasten ajatuksia vuorohoidosta sadutuksen keinoin. Opinnäytetyön mukaan vuorohoidossa olevat lapset kokivat tärkeiksi asioiksi leikin, leikkihetken rauhallisuuden, leikkitilojen ja

kamisen ja kaverit. Lapsille tärkeää oli myös aikuisen läsnäolo heräämis- ja ruokailutilanteissa. (Malinen & Saarinen 2012, 40.)

Tiina Enroth (2012) on tutkinut opinnäytetyössään mitkä asiat auttavat omahoitajuuden toteutumista päiväkodin vuorohoidossa ja mihin asioihin olisi hyvä kiinnittää huomiota tulevaisuudessa, jotta vastattaisiin paremmin asiakkaan tarpeisiin. Työhön on otettu sekä päiväkodin hoitajien että vanhempien näkökulma. (Enroth 2012, 24.) Tutkimuksessa kävi selville, että omahoitajuutta pidettiin hyvänä asiana. Omahoitajuutta vuorohoidossa vaikeuttavat hoitajan ja lapsen erilaiset työ- ja hoitoajat. Tämän tutkimuksen mukaan tulevaisuudessa toivotaan parannusta työntekijöiden pysyviin työsuhteisiin ja tiedonsiirron parantamiseen. (Enroth 2012, 42-45.)

Tiina Hannuniemi (2011) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan lapsen arkea vuoropäivähoitossa havainnoimalla. Pro gradu-tutkielmassa on selvitetty, miten lapsen arki rakentuu tilallisesti ja ajallisesti, miten lapsi rakentaa arkeaan toiminnallisesti ja miten vuorovaikutus toimii muiden lasten ja aikuisten kanssa. (Hannuniemi 2011, 28.) Tutkimuksen mukaan tilalliset ja ajalliset puitteet rakentuvat vuorohoidossa kuten päiväkodeissa yleensä. Sen sijaan vapaan leikin aikaa ja mahdollisuuksia vuorovaikutukseen muiden lasten ja aikuisten kanssa oli enemmän kuin päiväkodeissa yleensä. Lasten yhdessäoloa rajoittivat heidän yksilölliset hoitoajat. (Hannuniemi 2011, 78.)

Tarja Hairo ja Anna Meriluoto (2011) ovat opinnäytetyössään selvittäneet teemahaastatteluin, mitä tukea alle 3-vuotiaan lapsen vanhemmat tarvitsevat vuorohoidon aloituksessa. Tutkimus on tehty Kouvolan kaupungin vuoropäiväkodissa. (Hairo & Meriluoto 2011, 6.) Hairo ja Meriluodon tutkimuksen mukaan vanhemmat olivat melko tyytyväisiä Kouvolan kaupungin vuorohoidon aloituskäytäntöihin. Tutkimuksessa tuli myös esille, että vanhemmat eivät kokeneet omahoitajakäytäntöä kovinkaan tarkoituksenmukaisena vuorohoidossa. (Hairo & Meriluoto 2011, 54.)

Ninni Ojala ja Susanna Poikola (2010) kuvailivat opinnäytetyössään 4-6 vuotiaiden lasten kokemuksia ystävydestä vuorohoitoympäristössä. Poikolan ja Oja-

lan opinnäytetyössä päiväkodin johtaja Raija Kurikka toteaa, että vuorohoito on lapselle kasvuympäristönä epäsäännöllinen ja ennakoimaton. Vuorohoito vaatii lapselta jatkuvaa sopeutumista uusiin tilanteisiin. (Ojala & Poikola 2010, 11.) Ojalan ja Poikolan tutkimuksen mukaan lapset ystävystyvät vuorohoidossa ja viihtyvät kavereiden vuoksi. Esimerkiksi yöpyminen päiväkodissa oli kivaa kun ystävä oli myös yöpymässä. (Ojala & Poikola 2010, 40.) Tutkimuksen mukaan vuorohoidossa olevat lapset kehittyvät sosiaalisesti taitaviksi (Ojala & Poikola 2010, 43).

Mari Tammisto (2007) on selvittänyt opinnäytetyössään Vuorohoitolasten hyvinvointi: liianko monta muuttuvaa tekijää, miten vuorohoidossa olevat lapset voivat ja mitä kehittämistarpeita vuorohoidossa on. Tammiston (2007) tutkimuksen mukaan vuorohoitolapset voivat hyvin. Hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ovat hoitoajat, jotka usein ovat pitkiä ja vaihtelevia, ryhmäkoot ja ryhmäkokoja vastaavat tilat ja henkilökunnan kuormittavuus.

Tiina Palviainen(2007) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan henkilökunnan näkemyksiä vuorohoidon tilanteesta. Tutkimuksen mukaan vuorohoidossa on käytössä monia lapsen hyvinvointia lisääviä toimintatapoja. Tutkimustuloksissa toivotaan, että vuorohoito huomioitaisiin lainsäädännössä omana hoitomuotona ja subjektiivista hoito-oikeutta rajoitettaisiin vuorohoidon osalta. Tutkimuksen mukaan vuorohoidon arjen laatua lisääviksi tekijöiksi nousivat turvallisuuden tunne, yksilöllinen huomiointi, monipuolinen toiminta ja sosiaaliset suhteet. (Palviainen 2007, 2.)

3 Näkökulmia päivähoitoon

3.1 Arkea päivähoitossa

Koivusen (2009, 12) mukaan päivähoiton tehtäviksi voidaan määrittää hoito, kasvatus, opetus, yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimi. Tässä opinnäytetyössä keskitytään hoitoon ja kasvatukseen, kun taas yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimi sivuutetaan. Tutkimusten mukaan hyvän lasten päivähoiton tunnusmerkit ovat pieni ja pysyvä ryhmä (Kantomaa & Nyrhinen

2010) sekä tehtävään koulutettu ja sitoutunut hoitaja (Kalland 2011, 169). Hyvässä päivähoitossa lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus on sensitiivistä ja ennakoitavaa (Kalland 2011, 170).

Sopivan kokoisessa ryhmässä lapsi oppii sosiaalisia taitoja ja toisten huomioimista. Usein lapsen ensimmäiset ystävyys-suhteet on luotu juuri päiväkodissa. Lapsi tarvitsevat kuitenkin aikuisen tukea ja läsnäoloa. Kallandin (2011) mukaan lapsi voi hyötyä päivähoitosta, mutta muistuttaa samalla, ettei lapsi voi viettää ryhmässä kymmentä tuntia päivässä. (Kalland 2011, 148.)

Kyrönlampi-Kylmäsen (2010) mukaan lapsen hyvän arjen lähde on leikki. Leikki on lapselle luonnollinen tapa ilmaista itseään. Lapsi nauttii ja iloitsee leikistä. Leikki on lapselle luonnollinen tapa ilmaista itseään, kokemuksia ja tunteita. Tärkeä piirre leikissä on, että lapset osaavat sen paremmin kuin aikuiset. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 79.) Leikissä kaikki on mahdollista. Leikin voima piilee mielikuvituksessa, se vapauttaa lapsen ajan ja paikan rajoituksista. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 87.)

Lapsen suhde päiväkotiin on moninainen. Lapsi lähtee mielellään päivähoitoon, kun voi leikkiä siellä kavereiden kanssa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 76-77.) Lapset tarvitsevat leikille rauhaa ja aikaa. Lapsen näkökulmasta koti on se paikka, jossa voi leikkiä rauhassa. Päiväkodissa tapahtuva leikki on puitteiltaan erilaista kuin kotona leikkiminen. Päiväkodissa leikkejä rajoitetaan erilaisilla toimintaohjeilla ja säännöillä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 85.)

Varhaiskasvatuksessa leikki on tärkeää, siinä omaehtoinen oppiminen toteutuu luontevasti (Kalliala 2012, 50). Kalliala (2012) pitää leikin asemaa varhaiskasvatuksessa tärkeänä. Lapsen varhaisvuosina leikin merkitys on suurimmillaan. Leikki voi olla lapselle terapeutista. Kun aikuinen tutustuu lapsen leikkiin, se lisää aikuisen ymmärrystä lasta kohtaan. Leikki on lasten omaa toimintaa, mutta aikuiset voivat monella tavalla vaikuttaa leikkiin. Aikuiset määräävät leikin puitteet, kuten ajan ja paikan, sekä välineet, jota leikissä voi olla mukana. (Kalliala 2012, 204, 205.) Aikuisen tehtävänä on varjella leikin vapaaehtoisuutta ja välit-

tömyyttä, mutta samalla edistää leikin tyydyttävyyttä ja pitkäkestoisuutta. Leikin hallinnan tulee säilyä lapsilla. (Kalliala 2012, 205-206.)

Lapsen tapa olla maailmassa toteutuu lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa, joka synnyttää ystävyyssuhteita. Lapset hakeutuvat aktiivisesti toistensa seuraan. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 86.) Leikkiessään lapset järjestelivät sosiaalisten suhteiden kautta päiväkodin arkea. Kaverisuhteiden muodostumisen perustana pidetään myös lapsen pyrkimystä pitää yllä turvallisuuden tunnetta. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 91.) Lapsen toiminta kavereiden kanssa on luovaa ja innovatiivista. Leikkien avulla lapset luovat omaa kulttuuria. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 92.) Lapsi uppoutuu leikin maailmaan. Lapsen maailma täyttyy leikistä ja hänen ilonhetket syntyvät leikistä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 146.)

3.2 Varhaiskasvattajana tukemassa lapsen arkea

Tässä työssä varhaiskasvattajalla tarkoitetaan päiväkodin henkilökuntaa, niin lastenhoitajia kuin lastentarhanopettajia. Varhaiskasvattajan ensisijainen tehtävä on huolehtia lapsista ja tavoitteena on lasten hyvinvointi (Koivunen 2009, 9). YK:n lapsen oikeuksien tärkein periaate on lasten etu. Hoitopäivän aikana varhaiskasvattajan tehtävä on huolehtia lapsen edun toteutumisesta päivähoidossa. (Koivunen 2009, 31.) Taskisen (2006, 6) mukaan lapsen edun toteutumista voidaan arvioida muun muassa sen mukaan miten turvataan mahdollisuus hellyyteen sekä läheiset ja turvalliset ihmissuhteet.

Lapset tarvitsevat ympärilleen rakastavia varhaiskasvattajia ja perheet tarvitsevat kasvatuskumppaneita (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 64). Varhaiskasvattajan tavoitteena on tarjota lapselle ehjä kasvupolku päiväkodissa, osana elinikäistä kasvua ja oppimista. Kasvua tukevat ja ohjaavat laki lasten päivähoidosta ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Karikoski-Tiilikka 2012, 77.)

Varhaiskasvattajan rooliin päivähoidossa kuuluvat lasten ystävyyssuhteiden vahvistaminen sekä fyysinen ja psyykinen turvallisuus ja leikkirauhan antaminen. Pääperiaatteena olisi löytää tasapaino leikissä lapsen liian vähäisen ja liial-

lisen auttamisen välillä (Kalliala 2012, 206-207). Kallialan mukaan lasten leikki-
taidoissa on puutteita. Varhaiskasvattajan tehtävänä tulisi olla mukana laajen-
tamassa ja rikastamassa lasten leikkiä. (Kalliala 2012, 209.)

Onnistumisen kokemukset kasvattavat lapsen itseluottamusta ja vahvistavat
minäkuva. Onnistumisen kokemuksia voi päivähoitossa suunnitella ja järjes-
tää lapsille tietoisesti. (Koivunen 2009, 38.) Leikki on lapselle tärkeä kehitysteh-
tävä. Lapsi kehittyy leikin kautta fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Leikki-
essään lapsi käyttää luovuutta, hyödyntää omia kokemuksiaan ja kehittää on-
gelmanratkaisutaitojaan. Varhaiskasvattajan läsnäolo leikki-tilanteissa lisää las-
ten turvallisuutta ja mahdollistaa leikin ohjaamisen sekä ristiriitaisiin tilanteisiin puut-
tumisen. (Koivunen 2009, 40.)

Aikuisten fyysinen ja henkinen läsnäolo on merkityksellistä lapsen kehityksen
edistämisen ja mahdollistamisen kannalta, koska lapsi kehittyy vuorovaikutuk-
sessa ympäristön, lasten ja lapsesta huolehtivien aikuisten kanssa. (Kalliala
2012, 54). Päiväkodissa lasten ympärillä on monia varhaiskasvattajia, ja he ovat
eri tavoin kiinnostuneita hänestä. Kyrönlampi-Kylmäsen (2010) näkemyksen
mukaan päivähoitossa lapsi kiintyy läheisesti yhteen aikuiseen. Jos varhais-
kasvattajat vaihtuvat usein, lapsen tarve kiintyä aikuisiin ei toteudu. (Kyrönlam-
pi-Kylmänen 2010, 74.) Varhaiskasvattajien vaihtuvuus voi olla yksi päivähoiton
stressitekijöitä lapselle. Muita mahdollisia stressitekijöitä voivat olla äkilliset
muutokset päiväjärjestyksessä, turvattomuus, pelot ja vuorovaikutussuhteiden
suuri määrä. Näissä tilanteissa kasvattajan läsnäolo on tehtävistä tärkeimpiä.
(Koivunen 2009, 84.)

3.3 Arkea vuorohoidossa

Päivähoiton strukturilla tarkoitetaan säännöllistä päiväjärjestyä ja samaan
aikaan toistuvia tapahtumia, kuten ulkoilu, lounas ja päiväunet. Säännöllinen ja
suunniteltu toiminta sisältää päivittäin samanlaisina toistuvat vaiheet, jotka li-
säävät lasten turvallisuutta ja vähentävät levottomuutta. (Koivunen 2009, 62.)
Strukturoitu, säännöllinen, samanlaisena toistuva päivärhythmi antaa myös emo-
tionaalista turvaa ja auttaa paremmin hahmottamaan ajan kulkua ja orientoitu-

maan päivän tapahtumiin. Säännöllisenä toistuvalla struktuurilla on turvallisuutta lisäävä ja tilanteiden hahmottamista vahvistava vaikutus. Päivän kulkua rytmittävä struktuuri on paikallaan, mutta sen lomassa voidaan tehdä erilaisia ratkaisuja. Liiallinen struktuuri voi vähentää lapsen ongelmanratkaisukyvyyn kehittymistä sekä kykyä oman toiminnan ohjauksen ja valintojen tekemiseen. (Koivunen 2009, 183-184.)

Leikki-ikäisen lapsen elämä rakentuu ensisijaisesti kodin, perheen ja päiväkodin ympärille. Vanhempien työ vaikuttaa perheen arkirutiineihin. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 35.) Työn ja perhe-elämän yhdistäminen on entistä monimutkaisempaa. Lasten vanhemmat tasapainoilevat entistä enemmän kodin ja palkkatyön välillä. Perheet sopeuttavat lastenhoidon usein työelämän vaatimuksiin. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 48.) Kauppojen sunnuntaiaukiolojen vapautumien on johtanut siihen, että yhä useampi vanhempi joutuu miettimään lasten hoitojärjestelyt uudelleen (Kyrönlampi- Kylmänen 2010, 52-53).

5-7-vuotiaat suomalaislapset viettävät suurimman osan hereillä olo ajastaan muiden lasten kanssa päivähoitossa. Lapsi miettii ja ajattelee vanhempiaan päiväkodissa päivän aikana. (Kyrönlampi- Kylmänen 2010, 69.) Vanhempia kannustetaan tuomaan päiväkotiin valokuvia, joita katselemalla lapsi voi päivän aikana muistella vanhempiaan (Kyrönlampi- Kylmänen 2010, 62). Lapsille olisi tärkeää, että heillä olisi päiväkodissa vanhempien kuva. Päiväunien aikaan lapsen on hyvä käpertyä esimerkiksi kotoa tuotuun tuttuun peitteeseen tai vanhemman paitaan. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 69.)

Taina Kyrönlampi-Kylmänen (2010) mukaan lapsen hoitopäivän pituus on yhteydessä lapsen viihtyvyyteen päivähoitossa. Osa-aikahoidossa olevat lapset olivat tyytyväisempiä arjen rytmiin kuin kokopäivähoitossa olevat lapset. Päiväkodissa oli mukavaa, kun oli mielekästä tekemistä ja kavereita. Kotona lasten mielestä oli mukava leikkiä rauhassa ja olla lähellä vanhempia. (2010, 77.)

Päiväkodissa lapset rakentavat ikätovereidensa kanssa omaa elämisen maailmaansa, solmivat kaverisuhteita, toimivat ja leikkivät yhdessä. Päiväkotona on lapsen kannalta myös haastava ja vaativa, koska lapsen on löydettävä oma paik-

kansa ryhmässä ja suhteessa toisiin lapsiin ja varhaiskasvattajiin. Päiväkodin kokoonpano voi muuttua useasti jo päivän aikana. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 96.)

Salon Torikadun päiväkodissa arkea tuetaan säilyttämällä lasten turvallinen ja tärkeä päivärytmi, vanhempien epäsäännöllisestä työajasta huolimatta. Salossa lapsia noutavat omien vanhempien lisäksi päiväkodista myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton hoitajat. Hoitajat vievät lapset kotiin ja nukuttavat heidät omiin sänkyihin. (Komi 2011,14.)

Vuoropäiväkodin ryhmät eivät ole samalla tavalla kiinteitä kuin normaalipäiväkodissa (Komi 2011,14). Päivärytmi on suunniteltu kuitenkin perheiden ja lasten tarpeita ajatellen. Salon Torikadun päiväkodissa on esimerkiksi kaksi esiopetusryhmää, joista toisen toiminta alkaa yhdeksältä ja toisen kello yksitoista. (Komi 2011, 14.)

Torikadun päiväkodin lastentarhanopettaja Minna Heikkilän mukaan lasten on vaikea hypätä siihen hetkeen, missä päiväkodissa ollaan menossa. Lapsen on vaikea tietää, onko menossa aamiainen vai lounas. Lapsi voi hahmottaa kuvien avulla paremmin, mikä hetki päivästä on menossa. (Komi 2011, 15.)

3.4 Kriittinen näkökulma

Tähän lukuun on koottu muutamia tutkijoiden näkemyksiä lasten vuorohoidosta. Varhaiskasvatuksen asiantuntijat, kuten Marjatta Kalliala (varhaiskasvatuksen dosentti, lastentarhanopettaja), Mirjam Kalland (MLL:n pääsihteeri, kasvatustieteen tohtori ja perhetutkimuksen dosentti) ja Taina Kyrönlampi-Kylmänen (kasvatustieteen tohtori) ovat esittäneet kriittisiä näkemyksiä lapsen vuorohoidosta. Tutkija Taina Kyrönlampi-Kylmänen (2010, 58) on sanonut, että *'lapsella ei ole muuta vaihtoehtoa kuin sopeutua'*, lapset ovat joustavia, ja he vain sopeutuvat yhteiskunnan kiireeseen.

Marjatta Kallialan (2012, 34) mukaan vuorohoito on joskus lasten kannalta vuorotonta hoitoa. Kalliala mukaan lapsen näkökulmasta vuorohoito on välttämätön paha. Ääritapauksessa lapsi voi joutua asumaan päiväkodissa yli 400 tuntia

kuukaudessa. Tämä on mahdollista vain vuorohoidossa. Vuorohoidon kysyntä oli vuonna 2012 noin 7-10%. Vuoropäiväkodin ilmapiiri on Kallialan mukaan kaukana kodin intiimistä ilmapiiristä. Pysyviä leikkiryhmiä on vaikea muodostaa, kun ryhmän kokoonpano vaihtelee joka päivä. Kalliala esittääkin, että perhepäivähoito voisi tarjota kodinomaista ympärivuorokautista hoitoa. (Kalliala 2012, 25.) Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen kuuluu Kallialan (2012, 30) mukaan kuitenkin myös säännöllinen osallistuminen.

Lapsen kannalta olennaista olisi miettiä hoitopäivän pituutta päivähoitossa kuin keskustella kumpi on parempi koti- vai päivähoito. Lapsi voi oppia ymmärtämään, että työ tuo perheelle taloudellista turvaa, mutta se ei poista kuitenkaan ikävää. Taina Kyrönlampi-Kylmäsen (2010) tutkimuksen mukaan lapset olivat tyytyväisempiä arkeensa, kun he viettivät päivähoitossa saman ajan kuin esi-koulu kestää. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 72.) Jos hoitopäivän pituus on enemmän kuin 5-6 tuntia, tulisi päivään kuulua riittävästi lepoa ja ulkoilua (Kalliala 2011, 170).

Marjatta Kalliala (2012) pohtii, miksi emme kysy, minkä pituinen hoitopäivä sopii minkäkin ikäiselle lapselle. Sen sijaan pohdimme, miten pitkiä hoitopäiviä lapset kestävät. Kallialan mukaan me ajattelemme, että on ihan ok, että lapsi toimii jatkuvasti ääri rajoilla, jotta se helpottaisi aikuisten elämää. (Kalliala 2012, 13.)

Kyrönlampi-Kylmänen (2010) huomauttaa, että lapsen näkökulma puuttuu työnantajien ja työmarkkinoiden toiminnasta. Työajan lyhentäminen ja osa-aikatyö eivät houkuta pienten lasten vanhempia, koska samaan elämänvaiheeseen pienten lasten kanssa osuvat suuret hankinnat, kuten isompi asunto ja auto. Myös uransuunnitelmat voivat olla osa-aikasuutta tai lyhyempää työaikaa vastaan. (Kyrönlampi- Kylmänen 2010, 51.)

Arki, josta puuttuu säännöllisyys ja rutiinit, on niin vanhemman kuin lapsen näkökulmasta kaoottista ja ennakoimatonta. Varsinkin lapselle se aiheuttaa stressiä. Sekasortoinen ja kaoottinen arki lisäävät muun muassa lasten ongelmakäyttäytymistä ja vähentävät lapsen sosiaalisia taitoja. Lapsen arki muodostuu aikuisen perusrhythmin mukaan. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 20.)

Mirjam Kallandin (2011) mukaan ympärivuorokautiset päiväkodit tukevat vain vanhempien mahdollisuutta olla vuorotyössä. Kallandin mukaan vuoroahoito ei ole lapsen edun mukaista, eikä se palvele lapsen tarpeita. Kalland myös esittää, että vuoroahoito tulisi kuulua lastensuojelun avohuollon tukitoimeksi eikä varhaiskasvatukseksi. (Kalland 2011, 170.)

4 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kuvata lapsen arkea vuoropäiväkodissa lapsen näkökulmasta. Tavoitteeseen pyritään etsimällä vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- ❖ Mitkä asiat ovat lapselle tärkeitä vuorohoidossa?
- ❖ Onko lapsella selkeä käsitys hoitopäivän kulusta?
- ❖ Millä keinoin vuoropäiväkoti tarjoaa parasta mahdollista hoitoa?

Lapselle tärkeitä asioita vuorohoidossa ja lapsen käsitystä hoitopäivän kulusta selvitetään haastattelemalla vuoropäiväkodin lapsia ja havainnoimalla vuoropäiväkodin arkea. Lapsen näkökulma tulee näkymään tässä työssä sitaatteina lasten puheesta.

Vuoropäiväkodin keinoja tarjota parasta mahdollista hoitoa selvitetään lastentarhanopettajan ja vuoropäiväkodin johtajan haastatteluilla. Vuoropäiväkodin keinoja verrataan teoriaan siitä, mitä elementtejä kuuluisi hyvään päivähoitoon.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Yhteistyöpäiväkoti

Tämä opinnäytetyö on tehty yhteistyössä eteläkarjalaisen vuoroahoitopäiväkodin 3-5 -vuotiaiden vuoroahitoryhmän kanssa. Tutkimuksen aikaan kevään 2013 aikana vuoroahitoryhmässä oli kirjoilla yhteensä 33 lasta. Vuoroahitoryhmän lasten hoitoajat vaihtelevat, ja ne painottuvat eri vuorokaudenajoille ja viikonpäi-

ville. Myös lasten hoitopäivien määrät vaihtelevat viiden ja 20:n välillä kuukaudessa. Ryhmän jokaiselle lapselle on nimetty oma aikuinen. (Salo 2013a.)

Tutkimuksen aikaan ryhmässä työskenteli kaksi lastentarhanopettajaa ja yksi lastenhoitaja. Tämän lisäksi ryhmään on nimetty kaksi lastenhoitajaa, kolmivuorossa tekevästä lastenhoitajista. Tarvittaessa ryhmässä voi työskennellä kuitenkin kuka tahansa päiväkodin lastentarhanopettajista ja lastenhoitajista. Vuoropäiväkodin lastentarhanopettajat ovat töissä pääasiassa arkisin ja päiväaikaan, lastenhoitajat voivat tehdä aamu- tai iltavuoroja kaikkina päivinä ja vuorolastenhoitajat tekevät myös yövuoroja. (Salo 2013 A) Vuoropäiväkodin lastentarhanopettajan mukaan lastenhoitajat vaihtuvat melko usein ja oman kolmen aikuisen lisäksi ryhmässä voi työskennellä seitsemän aikuista. Lapsi voi olla tekemisissä jopa 15:n eri aikuisen kanssa, riippuen siitä, mikä päivä on kyseessä, millainen hänen hoitopäivänsä on ja mikä on lasten määrä omassa ja päiväkodin muissa ryhmissä. (Salo 2013b.)

Vuoropäiväkodin lastentarhanopettaja kertoo vuorohoitoryhmän tärkeimpinä toiminta-ajatuksina olevan johdonmukaisuus, jatkuvuus ja kiireettömyys. (Salo 2013b). Myös vuoropäiväkodin johtaja korostaa vuoropäiväkodissa arjen kiireettömyyttä ja kodinomaisuutta (Häyhä 2013). Lastentarhanopettajan mukaan kiireettömyys toteutuu paremmin aikoina, jolloin lapsia on vähemmän hoidossa (Salo 2013b).

Vuoropäiväkodin lastentarhanopettajan mukaan opettajalle vuorohoitoryhmä on haasteellinen, koska opettajien työaika ja lastenhoitoaika eroavat paljon toisistaan. Opettajat ovat paikalla arkisin ja harvoin töissä iltoihin. Esimerkiksi jos lapsen hoidot painottuvat iltoihin ja viikonloppuihin, lastentarhanopettaja tapaa näitä lapsia harvoin. (Salo 2013b.)

Vuoropäiväkodin lastentarhanopettajan mukaan vuorohoitoryhmän erityispiirteenä on, että ryhmä on joka päivä eri kokoonpanossa, joko aikuiset tai lapset muuttuvat. Ryhmän aikuisista jatkuva muutostila vaatii johdonmukaisuutta ja tarkkaa havainnointia. (Salo 2013b.)

Vuorohoitoryhmän arjen aikataulu oli toimintakauden 2012-2013 aikana taulukon 2 mukainen.

Kello	Toiminta
5-	voi tulla hoitoon. Lapsi menee nukkumaan
6 jälkeen	Hoitoon tulevat jäävät hereille ja leikkimään
	Yön hoidossa olevat heräilevät omaan tahtiin
8-	Aamupala
8.30-	toimintaa pienryhmissä, ulkoilua tai toimintaa sisällä.
9.45-	Toiminta jatkuu, pienryhmät vaihtavat toimintaa
11-	Ulkoa sisälle ja päiväpiiri koko ryhmälle
11.15-	Lounas
12-	Lepäämään ja nukkumaa
13.15-	Lepoaika päättyy, nukkujat heräilevät välipalaan mennessä
14-	Välipala
	Leikkiä
	Ulkoilua
17-	Päivällinen
	Lastenohjelmat televisiosta
	Leikkiä
19-	Iltapala
	Iltatoimet yöksi jääville lapsille
19.30-	alkaen voi tuoda lapset, jotka tulevat yöksi
20-	Yöksi jäävät rauhoittuvat nukkumaan
20.30	Yöksi tulevat lapset tulevat viimeistään hoitoon
21.30	Myöhäisin aika noutaa lapset hoidosta.
Viikonloppuisin toiminta vapaampaa, mutta noudattaa samaa aikataulua	

Taulukko 2 Vuoropäiväkodin arjen aikataulu (Salo 2013b).

Viikonloppuisin toiminta ei ole niin ohjattua, mutta ruoka-ajat, jotka ovat samat kuin arkena, säätelevät toimintaa. Tavoitteena on, että viikonloppuisin toiminta olisi enemmän kodinomaista ja vapaampaa. (Salo 2013b.)

5.2 Tutkimustyyppi

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä kokonaisvaltainen tiedon hankinta ja sen koaminen todellisessa tilanteessa. Ihmistä suositaan tiedonkeruu instrumenttina mittausvälineiden sijaan. Aineistoa hankitaan muun muassa teemahaastatte-

luilla, osallistuvalla havainnoinnilla ja kohde joukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2001, 155.)

Tapaustutkimuksella saadaan yksityiskohtaista tietoa yksittäisestä tapauksesta. Tyypillisiä piirteitä on, että valitaan joukko tai ryhmä, jota tutkitaan sen luonnollisessa ympäristössä. Aineistoa kerätään useita metodeja käyttäen, kuten havainnointi ja haastattelu. (Hirsjärvi et al 2001, 123.)

Havainnointia käytetään toiminnan ja käyttäytymisen kuvaamiseen ja ymmärtävään tulkintaan. Osallistuva havainnointi edellyttää jatkuvaa ja tarkkaa kuuntelua, katselua ja keskustelua. (Törrönen 1999, 221-222.) Havainnoija on ryhmässä havaintojen tekijänä. Tutkija rakentaa hyvät suhteet tutkittaviin. Ja osallistuu tutkittavien elämään ja voi myös tehdä kysymyksiä. (Hirsjärvi et al. 2001, 204.)

Havainnoinnista ei ole lapselle haittaa, kun havainnoinnissa suljetaan ulkopuolelle ennakkokäsitykset. Parhaita tilanteita havainnoida lasta ovat leikkitilanteet. Leikkitilanteessa havainnointiaika voidaan käyttää pelkkään havainnointiin. Havainnoinnissa on oleellista keskittyä pelkkään havainnointiin ja olla osallistumatta itse toimintaan. (Koivunen 2009, 24-25.)

Haastattelulla kerätään aineistoa tutkittavien omilla sanoilla. Haastattelun luonteeseen kuuluu sen vapaa kulku. (Kirmanen 1999, 196-197.) Haastattelun suurimpia etuja on sen joustavuus (Hirsjärvi et al 2001, 191). Pienen lapsen spontaaniutta on vaikea tavoittaa valmiilla standardimenetelmillä (Munter & Sirenius 1999,177).

Alle kouluikäisen lapsen haastattelemine on haastava tehtävä. Kirjallisuutta lasten haastatteluista on julkaistu vähän. (Kirmanen 1999, 197.) Lapsi eroaa aikuisesta tutkimuskohteesta. Lapsi ei osaa kuvata tuntemuksiaan ja kokemuksiaan yhtä taidokkaasti kuin aikuinen. Onnistuneen haastattelun keskeinen ominaisuus on lapsen ikään soveltuvan kommunikaation käyttö. (Kirmanen 1999, 199.) Haastattelujen onnistumiselle on tärkeää suunnitella haastattelun runko huolellisesti ja testata sitä ennen varsinaisen tutkimuksen tekoa (Kirmanen

1999, 201). Lapsia koskeva tieto tulee pitää saada suoraan lapsilta (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 23). Kyrönlampi-Kylmänen (2010) mukaan lapsilta saa paljon tietoa, kun lapsen kanssa on kahden. Lapsi saa tällöin myös aikuisen jakamattoman huomion. Lapsitutkimus on osoittanut, että lapset ovat päteviä tiedon tuottajia. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 25.)

5.3 Käytännön toteutus

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä eteläkarjalaisen kaupungin vuoropäiväkodin kanssa. Tälle opinnäytetyölle myönnettiin tutkimuslupa (liite 1) tammi-kuussa 2013. Teoriaosa kirjoitettiin kevään 2013 aikana.

Tässä opinnäytetyössä lasten haastattelut tehtiin teemahaastatteluna. Teemahaastattelussa aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat (Hirsjärvi et al 2001, 195). Teemahaastattelu on joustava, ja se antaa lapselle mahdollisuuden kertoa vapaasti kokemuksistaan. Tämän opinnäytetyön lasten teemahaastattelun teemat, jotka näkyvät liitteessä 3, ovat arkipäiväkodissa, kaverit, leikit, hoitajat, yöpyminen ja kivat jutut.

Tätä opinnäytetyötä varten pyydettiin liitteen 2 mukainen kirjallinen tutkimukseen osallistumislupa yhteistyöpäiväkodin vuororyhmän lasten vanhemmilta. Lupa pyydettiin huoltajilta, koska on oletus tai käsitys lapsen kyvyttömyydestä tai pystymättömyydestä tehdä perusteltuja päätöksiä ja antaa luotettavia tietoja itsestään ja elämästään sekä oloistaan (Ruoppila 1999, 28). Tutkimuslupia pyydettiin yhteistyöryhmän jokaiselle lapselle, yhteensä 33 kappaletta. Tutkimuslupia palautettiin määräaikaan mennessä 23. Vanhemmat myönsivät 22 lapselle luvan osallistua tähän opinnäytetyötutkimukseen, yksi perhe kieltäytyi osallistumasta tutkimukseen. Vanhemmille ja lapsille oli lisäksi oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Tutkijan tavoitteena oli, että lapsen arkea häiritään mahdollisimman vähän ja tehdään tutkimus lasta kuunnellen.

Lasten haastattelut toteutettiin keväällä 2013 yhden viikon aikana. Tätä opinnäytetyötä varten haastateltiin yhteensä 11 lasta. Haastateltavat lapset valikoitiin

tuivat mukaan sen mukaan, keitä kyseisellä viikolla oli hoidossa. Haastattelut toteutettiin aamun, päivän ja illan aikana.

Kaikki lasten haastattelut nauhoitettiin. Nauhoitukset litteroitiin ja purettiin sanatarkasti, juuri niin kuin lapsi puhui. Haastattelussa mukana ollut pieni nauhuri herätti lapsissa paljon mielenkiintoa. Lapset pääsivät myös itse kokeilemaan miten nauhuri toimi. Lapset kiinnittävät huomiota nauhuriin myös kesken haastattelun esimerkiksi kysymällä, onko se vielä toiminnassa tai kiinnittämällä huomiota nauhurin valoihin esimerkiksi seuraavalla tavalla:

Kato se on vieläkin punanen tai Milloin tulee vihreä valo? tai Onko se nyt päällä? Vai onko se poissa?

Tässä opinnäytetyössä käytetään lasten sanomia ajatuksia elävöittämään tekstiä ja antamaan esimerkkejä. Tarkoitus on, ettei lainattua tekstiä voi yhdistää yksittäiseen lapseen. Lapsen tekstissä käyttämät nimet on myös muutettu.

Tätä opinnäytetyötä varten on lisäksi haastateltu vuoropäiväkodin lastentarhanopettajaa ja päiväkodin johtajaa. Nämä haastattelut toteutettiin teemahaastatteluna. Haastattelun teemat ovat seuraavat: opettajan/ johtajan näkemys vuorohoitoon, miten päivän rutiinit eroavat päivä päiväkodista, miten lasta voisi tukea vuorohoidon haasteissa. Haastatteluista tehtiin tarkat kirjalliset muistiinpanot.

Tässä opinnäytetyössä oli haastattelujen lisäksi tiedonkeruumenetelmänä osallistuva havainnointi. Havainnointi jakso oli kaksi viikkoa. Havainnoinnit tehtiin kevään 2013 aikana. Havainnoinnista tehtiin kirjalliset muistiinpanot, joiden tekeminen kiinnosti lapsia kovasti.

Lasten haastattelussa oli omat haasteensa. Haastattelua varten oli suunniteltu haastattelun runko, joka testattiin kahdella muulla ryhmällä. Osalle lapsista juttelu päiväkodista oli hyvin luontevaa ja heiltä tulikin paljon juttua. Lapset kertoivat myös monia asioita, jotka eivät liittyneet tutkimuksen teemaan. Lapsille annettiin kuitenkin mahdollisuus kertoa muitakin mieleen tulevia asioita. Muita asioita on koottu lukuun 7.6.

5.4 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Suhtautuminen tutkittaviin ja yhteistyökumppaneihin on tärkeä tutkimuseettinen kysymys. Laadullinen tutkimus heikkenee, mikäli tutkija pettää yhteistyökumppaneiden luottamuksen. ((Munter & Siren-Tiusanen 1999, 181.) Tutkimuksen eettiset näkökohdat koskevat koko tutkimusprosessia. Tutkijan on ymmärrettävä tutkimuskohdetta ja kunnioitettava tutkittavien intymiteettiä. (Ruoppila 1999, 26.) Tutkijan on osattava harkita, millaisia tutkimuksia lapsille tai heidän kanssaan tehdään ja milloin aikuisen velvollisuus on tehdä päätöksiä lapsen puolesta (Ruoppila 1999, 28).

Tämän opinnäytetyön tärkein eettinen näkökulma on, että tutkittavien lasten normaali päiväkotipäivä häiriintyy mahdollisemman vähän. Tarkoituksena on, ettei lapselle aiheudu tutkimukseen osallistumisesta mitään haittaa. Lapsilla ja vanhemmilla oli mahdollisuus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä tahansa tutkimuksen vaiheessa.

Lapset esiintyvät tutkimuksessa anonyymeina. Lasten anonymiteetti turvataan tutkimuksen joka vaiheessa. Lapsille kerrotaan, mistä tutkimuksessa on kyse ja mitä heiltä odotetaan. Tämä tehdään niin, että lapsi ymmärtää, mistä on kyse. Tutkimuksen aikana kunnioitetaan jokaisen lapsen yksilöllisyyttä ja erityispiirteitä. Tavoitteena on, että lapselle jää tutkimuksesta myönteisiä muistikuvia. Tutkimusta varten kerätty materiaali on vain tutkijan hallussa, ja se tuhottaan kun tämä opinnäytetyö valmistuu.

Tutkimusta tehdessä pyrin samalle tasolle lasten kanssa eli istumaan lattialla lasten kanssa tai heille tarkoitetuilla tuoleilla. Haastatteluja tehdessä nauhuri oli koko ajan esillä. Tämä ratkaisu oli eettinen ja toimi lapsille muistutuksena siitä, että tehdään tutkimusta.

6 Tutkimustulokset

6.1 Arki ja päivärytmi

Pieni lapsi laahustaa pitkin käytävää unilelu kainalossa. Hoitaja toivottaa hyvää huomenta, pieni leuka väpättää ja kyyneleet valuvat silmistä. *Näitkö pahaä unta* kysyy hoitaja. Vastausta ei tule. Lapsi käpertyy hoitajan syliin heräilemään. Käy ilmi, että lapsi on herännyt hämmentyneenä, eikä muistanut missä on. Lapsi oli aamulla jo kerran herännyt kotoa lähtiessään aikaisin aamulla päiväkotiin. Käytännön mukaan lapsi oli vielä mennyt nukkumaan tultuaan päiväkotiin.

Tehtyjen havaintojen mukaan heräämistilanteet voivat olla yksi hetkistä, joissa vanhempia tulee ikävä. Ikävä ilmeni havaintojen mukaa itkuna, kiukkuna tai haluttomuutena toimia.

Vuoropäiväkodin yhteistyöryhmässä pidettiin aamuisin aamupiiri, mutta havaintojen mukaan ei kuitenkaan kaikkina aamuina. Havaintojen mukaan aamupiirin pitämiseen vaikuttivat henkilökunta ja toiminta ryhmässä. Esimerkiksi viikonloppuisin aamupiiriä ei ollut. Arkipäivisin aamupiiri pidettiin, jos ryhmässä oli lastentarhanopettaja työvuorossa. Tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollista selvittää, vaikuttaako aamupiirin pitäminen arjen hahmottamiseen.

Yhteistyöryhmässä päivärytmi laitettiin aamupiirissä esille kuvien avulla, kuvan 1 mukaisesti.

Kuva 1 Päivän ohjelma

Lapset odottivat aamupiiriä ja havaintojen mukaan kysyivät sitä. Lapset tiesivät myös kuka pitää aamupiiriä, kuka ei.

Lapsi kysyy: *Tuleeko Liisa (lastentarhanopettaja) tänään ?* Hoitaja vastaa: *Tulee* Lapsi: *jee aamupiiri.*

Aamupiirissä opettaja käy lasten kanssa läpi mitä päivän aikana tulee tapahtumaan. Havaintojen mukaan päivärytmi ei ollut esillä, jos ei sitä käyty yhdessä läpi.

Lapsien mielestä aamupiiri oli kiva, koska *no mie saan välillä laittaa kuveja*

Eräällä havainnointikerralla lapset päättivät itse pitää aamupiirin. Yksi lapsista oli opettaja ja muut istuivat aamupiirissä. Lasten oma aamupiiri noudatti samaa kaavaa kuin opettajan pitämä. *Hyvää huomenta kaikille*

Erään havainnointikerran aamupiiri keskeytyi aikana useasti. Yksi lapsi tuli hoitoon. Toinen lapsi riemastuu kun näkee ikkunasta oman vanhemman tulevan hakemaan. Kolmannen lapsen aamupiiri keskeytyy, kun hammas irtoaa kesken kaiken.

Havaintojen ja haastattelujen mukaan lapsilla ei aina ollut käsitystä missä kohdassa päivää oltiin menossa. Yleisiä kysymyksiä saattoivat olla

Ai mennäänkö sit ulos? tai Mennäänkö sit nukkumaan? tai Onko nyt välipala?

Lapset saattoivat myös keskustella keskenään *Nyt on lauantai*, johon toinen lapsi kommentoi: *Eiku nyt on tiistai.*

Lapset kertoivat innokkaasti, milloin he ovat tulleet päiväkotiin. Lasten ilmaisut olivat mielenkiintoisia. Kuten erään 5-vuotiaan kertoma, milloin hän tuli päiväkotiin: *No se oli ihan niiku ihan sillee ihan sillee puoliaamu.* Lapsen ilmaisena puoliaamu tarkoitti aikaista aamua.

Vuorokauden aika saatettiin muistaa myös auringosta tai pimeästä.

Lapsi: *Mie tulín kun aurinko nousi tai*

Lapsi *Sit ku iskä hakee ni sit on pimee.*

Lapset odottavat usein vapaapäiviä. Haastatteluissa lapset saattoivat kertoa, että vapaapäivä oli tulossa. *'Miul on kohta vapaa tai Nyt mie oon hoiossa, mut huomenna miul on vapaa.*

Arjen aikatauluista lapsia kiinnosti havaintojen mukaan lisäksi *millo miut haetaan? tai kuka miut hakee?*

6.2 Kaverit ja leikki

Havaintojen mukaan kaverit ovat lapsille vuoropäivähoidossa tärkeitä. Lapset kyselevät hoitajilta usein, keitä muita lapsia on tulossa hoitoon. Varsinkin yöksi jäävä lapsi haluaa usein tietää, keitä muita jää yöksi. Tätä kysyttiin havaintojen mukaan esimerkiksi seuraavalla tavalla: *Ketä miun kaa on yötä? tai Onko Ville yötä?* Isommille lapsille yö päiväkodissa saattoi olla kuin yökylä kaverin luona. Myös se, kuka yöhoitaja on vuorossa, kiinnosti lapsia. Päiväkodin eteisessä oli taulu, jossa oli kuvat niistä hoitajista, jotka ovat työvuorossa. Taulusta kävi selville, keitä on aamuvuorossa, iltavuorossa ja yövuorossa.

Lapsille on myös tärkeää tietää, milloin kaveri haetaan hoidossa. Ja keitä jää vielä sen jälkeen hoitoon, kun joku tietty kaveri lähtee kotiin. Haastatteluissa kotiinlähtöaikaa pohdittiin seuraavan sanoin:

Kerkee varmaan syömään iltapalakii. Varmaan kerkeen sitkii leikkii. Lähetään varmaan Minnan ja Majjan kanssa samaan aikaan.

tai Sillon on varmaa pimeetä, myö lähetään varmaan Martan kanssa yhtä aikaa

Useimmat lapset pystyivät haastatteluissa nimeämään kaverin kenen kanssa päiväkodissa leikkivät. Lapset olivat haastatteluissa luottavaisia siihen, että kyllä aina päiväkodista löytyy leikkikaveri. Leikkikaveri saattoi olla myös jonkun muun kuin oman ryhmän lapsi. Varsinkin pojat nimesivät haastattelussa kavereiksi muita kuin oman ryhmän lapsia. Ja kaikilla ei ollut kotona leikkikaveria. *noku ei oo kaveri kotona, mut tääl öö miul on*

Kun lapset saivat toivoa, mitä tekisivät päiväkodissa, useimmiten he halusivat leikkiä. Erään lapsen sanoin *mie vaan leikin ja leikin ja leikin*

Myös piirtäminen, askartelu ja pelaaminen sekä ulkoilu mainittiin usein mukavina tekemisinä.

Muovaltas joka päivä ja askarreltas, ja piirrettäs. Tai Kuraleikit on hauskoit

Leikkiminen ei ollut kivaa esimerkiksi silloin kun *No jos toinen tahtoo leikkiä toista leikkiä ja toinen toista leikkiä. Tai kun se määrää minuu. tai ku se aina huu-
taa ja määrää miuta tai minuu ei tänääkää päästetty liukumäkeen, mie vaan
ootin ja ootin.*

6.3 Varhaiskasvattajat

Haastatteluissa lapset pystyivät nimeämään hyvin oman ryhmänsä varhaiskasvattajat, erityisesti oman aikuisen. Muutama haastatelluista lapsista pystyi nimeämään lähes kaikki päiväkodin varhaiskasvattajat.

Havaintojen mukaan lapsen on haastavaa muistaa kaikkien varhaiskasvattajien nimiä. Vuoropäiväkodin arjessa lapset kohtaavat paljon varhaiskasvattajia. Päiväkodin oman henkilökunnan lisäksi välillä arjessa on myös sijaisia tai opiskelijoita. Havaintojen mukaan lapset käyttävät varhaiskasvattajasta nimeä 'aikuisen', hoitajan etunimen sijaan. *Hei aikuinen tai aikuinen voitko auttaa?*

Havaintojen mukaan lapsille oli normaalia, että hoitajat vaihtuvat siinä missä lapsetkin. Havaintojen mukaan oli tavallista, että lapset kysyvät *tuutko sie huomenna? tai milloin sie tuut taas?*

Yhteistyöryhmässä oli esillä kukan muodossa lapsen oma hoitaja ja lapset. Hoitajan kuva on kukan keskellä ja lapset kukan terälehtinä. Lapset osasivat käydä tarkistamassa kukasta, kuka on päiväkodin oma aikuinen. Haastattelussa lapset esittelivät kukkaa ja kertoivat, kuka on oma aikuinen. *Huomaa nuo mejjän kuvat. Huomaatko sie? Kato niiku tästä. Tästä näkee.*

Havaintojen mukaan oma aikuinen on lapselle tärkeä. Oman aikuisen hoitovuoroa odotettiin ja omaan aikuiseen oli helppo tukeutua. Tukea omalta aikuiselta haettiin esimerkiksi ristiriitatilanteissa kaverin kanssa tai ikävän yllättäessä.

6.4 Illat ja yöt

Iltaisin ja viikonloppuisin päiväkodin vuororyhmät yhdistyvät. Tavallista on, että alle kolmevuotiaat toimivat illan yhdessä ryhmässään ja yli kolmevuotiaat toisessa ryhmässä. Kun lapsia oli hoidossa vain muutama, toimitaan yhtenä ryhmänä. Mitään kirjoitettua sääntöä sille, miten ryhmät illoissa toimivat, ei ollut. Illan ohjelma oli päivällinen, lastenohjelmat, leikkiä, iltapala, iltapesu ja nukkumaan. Viimeiset lapset tulevat hoitoon ja nukkumaan klo 20-20.30. Kotiin lapsia voi hakea vuoropäiväkodista kello 21.30 mennessä. Iltaisin, öisin ja viikonloppuisin vuoropäiväkodin varhaiskasvattajat ovat pääasiassa lastenhoitajia.

Havaintojen mukaan illat vaihtelivat paljon. Lapsia saattoi olla hoidossa kaksi tai yli kymmenen sekä kaikkea siltä väliltä. Iltojen aikana lapsia haettiin kotiin ja lapsia tuotiin yöksi hoitoon. Joku tuli yöksi ensimmäistä kertaa, moni oli ollut yötä useasti. Ensimmäiseen päiväkotiyöhön tullut pieni lapsi jää itkemään lohduttomasti vanhemman lähdettyä. Isommat ja monia öitä päiväkodissa nukkuneet lapset käyvät silittämässä ja lohduttamassa uutta tulokasta empaattisesti.

Vuoropäiväkodin iltaan kuuluu katsoa televisiosta Pikku Kakkosta, aivan kuten kotonakin tehtäisiin. Suurin osa lapsista innostuu television katselusta. Havaintojen mukaan kaikki lapset eivät kuitenkaan halua katsoa televisiota, vaan valitsevat leikin kaverin kanssa. Havaintojen mukaan lapsille on haastavaa keskittyä television katseluun, kun muualla touhutaan jotain muuta.

Kaukaan vuoropäiväkodin toimintasuunnitelmassa vuodelle 2002-2003 käy ilmi, että iltaisin lapsen mieleen pulpahtavat mieltä painavat asiat ja koti-ikävä (Lapteenrannan kaupunki 2002, 23). Tässäkin tutkimuksessa kävi ilmi, että iltaisin tulee ikävä.

No miul tulee ikävä miun iskää ja Marjukkaa, ja Linneaa ja äitiä.

Kaikki lapset eivät kuitenkaan poteneet ikävää silloin kun olivat yötä päiväkodissa. Osa haastatelluista lapsista odotti yöhoitoa hyvillä mielin. Jos myös lapsen kaveri oli yötä, se oli lapselle erityisen mieluisaa. *Mie leikin ja sit mie nukun. Joskus iskä hakee aamulla, joskus äiti hakee*

Lasten haastatteluissa tuli ilmi, että yöhoito voitiin kokea ikäväksi muun muassa seuraavasta syystä

No kato aika huonoo. Se kun kato aina pitää nukkuu pienten nukkarissa

tai

tääl mie nukahan aina eri sänkyyn

Lapsi paitsi mie aina pissin sänkyyn ku mie oon yötä täällä, mie vaan unohan sen yöllä

tai

joskus ei saa ku pienistä tulee metelii. Joku sillee melskaa, sillee vaikka jokin lapsi voi itke tai puhua näin kovalla äänellä

Haastatteluissa lapset kertoivat ikävätilanteissa helpottavista asioista.

Sit minuu silitetään ja sit mie nukahan ihan heti.

tai *Tää on äitin yökkäri, se on mulla kaikista rakkain... koska, koska, koska....se tuoksuu äitille, mä nukun sen kanssa, se auttaa jos itkettää.*

Myös tietoisuus siitä, että heti yön jälkeen tullaan hakemaan kotiin. *Ja sit heti aamusta iskä tulee hakemaan miut....*

Yöhoidosta lapsille ovat jääneet mieleen esimerkiksi iltatoimet, kuten vaahtokylpy tai saunominen. Vaahtokylpy ja sauna olivat lapsille juuri niitä kivoja asioita yöhoidossa. *se kylpy oli kiva.*

6.5 Muuta

Haastattelujen aika lapsilla saattoi olla paljon kerrottavaa. Lapsen ajatus saattoi lähteä lentoon, ja lapsille annettiin mahdollisuus kertoa itselleen tärkeistä asioista.

Tulisko täst hyvä rinsessamekko? Totesi eräs haastatelluista lapsista kesken haastattelun, hän asetteli vaatteitaan paremmin päälle.

Kerrottiin myös harrastuksista. *Miul ois viel yks asia, mie käyn jalkapallossa. Ja sit miul on taaviharrastus, mie oon muskarissa*

Tulevan syksyn esiopetus myös jännitti *Jännittää se eskari, ku en mie tunne sielt ketää*

Haastateluilla lapsilla saattoi olla salaisuuksia, kuten *Sit on salaisuuksia. Sellasii et ne kuiskataan toisen korvaan ja sit niitä ei saa kertoo toiselle. Myö ollaan Siirin kaa tehty sellanen salaisuus. Se on vieläkin miun sisällä*

Lapset, joilla oli pienempi sisarus samassa päiväkodissa, saattoivat kokea ärsyttäväksi kun pienemmät sisarukset tulevat saamaan ryhmään iltaisin. *Ärsyttää kun Hellu kiusaa ja sillee potkii. Isoille ja pienille omat puolet. Isoille isot ja pienille pienet puolet.*

7 Yhteenveto tutkimustuloksista

Tällä hetkellä voimassa oleva päivähoitolaki ei määritä maksimiaikoja vuorohoittoon. Lapset voivat olla vuorohoidossa yli 400 tuntia kuukaudessa. Tutkijat ovat esittäneet, että se kuormittaa lasta liika. Tämän opinnäytetyön mukaan voidaan todeta kuitenkin, että lapset viihtyvät hyvin päiväkodissa. Myös aiemmin valmistuneen Perheet 24/7 -tutkimuksen mukaan lapset viihtyvät hyvin päiväkodissa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että lapset ovat tyytyväisiä arkeensa ja hoitoon vuoropäiväkodissa. Lapsille arki vuoropäiväkodissa on tämän tutkimuksen mukaan normaalia arkea.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen lapsille päiväkodissa tärkeitä asioita ovat leikki ja kaverit. Leikki ja kaverit ovat olleet lapsille tärkeitä myös muiden vuoro-
hoitoa käsittelevien opinnäytetöiden tulosten mukaan.

Yöhoidossa lapset voivat ikävöidä perhettään. Lapsille tärkeää ikävän lievitystä
ovat hoitajan silitys tai vanhemman vaatekappale. Joissakin vuoropäiväkodeis-
sa on vanhempia kannustettu tuomaan päiväkotiin valokuvia, joita lapsi voi ikä-
vän hetkellä katsella.

Tässä opinnäytetyössä käytetyn kirjallisuuden mukaan säännöllinen päivärytmi
ja samanlaisina toistuvat vaiheet lisäävät lasten turvallisuutta. Yhteistyöpäivä-
kodin lasten käsitys hoitopäivän kulusta vaihtelee. Osa tietää, mitä tapahtuu
seuraavaksi, osan täytyy varmistaa, mitä tapahtuu seuraavaksi. Tämän opin-
näytetyön mukaan lapselle päivänkulusta on tärkeää tietää, milloin hänet hae-
taan kotiin ja ketä muita lapsia on samaan aikaan hoidossa. Vuoropäiväkoti
pyrkii auttamaan lasta arjen hahmottamisessa kuvien avulla. Kuvien avulla käy-
dään läpi päivän ohjelma. Tämän tutkimuksen perusteella herää kuitenkin ky-
symys voisiko kuvien avulla saada lapselle esille, keitä muita lapsia päiväkodis-
sa on ja milloin lapsi lähtee kotiin.

Kallialan (2012) mukaan leikin asema varhaiskasvatuksessa on tärkeä. Leikki
on myös tämän tutkimuksen perusteella tärkeää lapsille. Leikissä lapset toimivat
yhdessä kavereiden kanssa. Kirjallisuuden valossa lapsille on tärkeää, että lei-
kille on aikaa ja rauhaa. Vuoropäiväkodissa annettiin aikaa lasten leikille.

Eteläkarjalaisen kaupungin päiväkodin johtaja painotti vuoropäiväkodissa ko-
dinomaisuutta ja rauhallisuutta. Ne ovat myös olleet myös Lappeenrannan en-
simmäisen vuoropäiväkodin tavoitteita. Kodinomaisuus näkyy esimerkiksi iltai-
sin mahdollisuutena katsoa lastenohjelmia televisiosta tai käydä saunassa.

Vuoropäiväkodin lastentarhanopettaja tavoittelee työssään lasten parissa joh-
donmukaisuutta, kiireettömyyttä ja jatkuvuutta. Kiireettömyys toteutuu parhaiten
aikoina, jolloin lapsia on vähän hoidossa.

Aiempien tutkimusten mukaan laadukkaaseen varhaiskasvatukseen kuuluvat pieni ja pysyvä ryhmä. Tutkimusten mukaan lapsen hyvän päivähoidon kannalta on hyödyllistä jos ryhmä on pieni ja pysyvä. Vuoropäiväkodissa ryhmä voi olla pieni, mutta ryhmän kokoonpano vaihtelee päivittäin. Tästä huolimatta tämän opinnäytetyön mukaan lapset vaikuttavat voivan hyvin ja ovat tyytyväisiä hoitoon.

8 Pohdinta

Tähän lukuun on koottu pohdintoja, joita tämän opinnäytetyön tulokset herättivät. Tässä tutkimuksessa oli havaittavissa, että lapset eivät jaksaneet keskittyä katsomaan television lastenohjelmia. Mitä kertoo lapsista se, että he leikkivät enemmän kavereiden kanssa kuin katsovat lastenohjelmia? Eikö lapsi jaksaa keskittyä paikallaan olemiseen? Eikö osata vaan olla? Onko vapaa-ajalla liian vähän mahdollisuuksia leikkiin?

Mirjam Kalland näkee vuorohoidon vain vanhempien mahdollisuutena tehdä vuorotyötä. Kallandin mukaan se ei palvele lapsen tarpeita. On totta, että ilman vuorohoitoa ei monenkaan vanhemman vuorotyö olisi mahdollista. Vuorohoidolle tarve on kuitenkin tullut yhteiskunnalta ja työelämän vaatimuksista. Mielestäni on turhaa syyllistää päivähoitojärjestelmää vuorohoidosta. Sen sijaan tulisi käydä hyvin laaja ja perusteellinen yhteiskunnallinen keskustelu perheen ja lapsen asemasta tässä yhteiskunnassa. Kun perheen ja lapsen sekä lapsuuden arvostus on kunnossa, voidaan keskustella vuorohoidon tarpeellisuudesta.

Tutkimustiedon valossa lapselle muutaman tunnin hoitopäivä olisi paras vaihtoehto. Pidemmässä jaksossa lapsi toimii omilla ääri rajoillaan. Hyväksyykö yhteiskuntamme, että osa tulevaisuuden aikuisista toimii jo alle kouluikäisenä alle omien ääri rajojen? Yhteiskunta ja tutkijoiden näkemykset eivät kohta. Työmarkkinat sanelevat säännöt sille, miten lapsi on hoidossa. Vaikka asiantuntijoiden mukaan pienten lasten ei tulisi viettää päivähoitossa yli kymmentä tuntia, niin todellisuus on toinen.

Tämän tutkimuksen perusteella nousee esille ajatus, miten kodinomaisuus toteutuu päiväkodissa, jossa päivä on aikataulutettu, toteutuuko olemisen ja rauhoittumisen pedagogiikka, kun henkilökunta ja lapset vaihtuvat?

Jatkotutkimusaiheita tulevaisuuden opinnäytetöihin voisivat olla esimerkiksi seuraavat: Miten vuorohoidossa aloittava lapsi sopeutuu muuttuvaan ympäristöön? Miten lasten ystävyyssuhteita tuetaan vuoropäiväkodissa? Millä keinoin ryhmäytymistä vahvistetaan vuoropäiväkodissa? Mitkä asiat askarruttavat vuorohoidossa olevien lasten vanhempia?

Kuvat

Kuva 1. Päivän ohjelma, s. 25

Taulukot

Taulukko 1. Vuorohoidon määritelmiä eri kunnissa, s.7

Taulukko 2. Vuorohoidon kehittyminen Lappeenrannassa, s. 9

Taulukko 3. Vuoropäiväkodin arjen aikataulu, s. 19

Lähteet

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239

Enroth, T. 2012. Omahoitajuuden toteutuminen Jokelan ja Mainingin päiväkotien vuorohoidossa. Laurea Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201203273824> Luettu 31.1.2013

Hairo, T. & Meriluoto, A. 2011. Hyvät aloituskäytännöt – alle 3-vuotiaan lapsen ja vanhemman tuki vuorohoidon alkaessa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma / kasvatustieteiden ja perhetyön opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201104124187> Luettu 28.1.2013

Hannuniemi, T. 2011. Kurkistus lapsen arkeen vuorohoidossa. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustiede. Pro gradu-tutkielma. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28606/kurkistu.pdf?sequence=1> Luettu 10.1.2013

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki: kustannusosalehti Tammi.

Häyhä, L-K. Päiväkodin johtaja. 2013. Haastattelu Lappeenranta 9.1. 2013.

Jyväskylän kaupunki, 2013. Vuorohoidon linjaukset. http://www.jkl.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvaskyla_wwwstructure/57250_vuorohoidon_linjaukset_20121106.pdf Luettu 2.1.2013.

Kalland, M. 2011. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa Teoksessa Sinkkonen, J & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 147-171.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa. Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Tallinna: Gaudeamus.

Kansonen, M. 2006. Taito taimet kasvattaa 100 vuotta lastentarhatyötä Lappeenrannassa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kantomaa, R & Nyrhinen, M. 2010 Päiväkodeissa ruuhkaa kuin rautatieasemalla. Mtv3. <http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/mlln-kalland-paivakodeissa-ruuhkaa-kuin-rautatieasemalla/2010/09/1183293> Luettu 2.2.2013

Karikoski, H & Tiilikka, A. 2012. Eheä kasvupolku yhteistyölle teoksessa Hujala, E & Turja, L (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy, 77-92.

Kirmanen, T. 1999. Haastattelu lapsen ja aikuisen kohtaamisena - kokemuksia lasten pelkojen tutkimuksesta Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Ki-

nos, J., Niiranen, P. & Ojala M. (toim) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: PS Kustannus ja Atena, 194-217.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. WS Bookwell Oy. Juva.

Komi, T. 2011. Rytmiä vuorohoitoon. Lastentarha 2/2011.

Kyrönlampi-Kylmänen, T.2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.

Lahtinen, S. 2007. Päiväkotihoidon laatu lasten subjektiivisen hyvinvoinnin näkökulmasta. Jyväskyläläiset lapset palautteenantajina. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18217/URN_NBN_fi_jyu-2007272.pdf?sequence=1 Luettu 3.1.2013.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/ 36

Lappeenrannan kaupunki 2002. Kaukaan vuoropäiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2002-2003.

Lappeenrannan kaupunki 2013. Päiväkodit. <http://www.lappeenranta.fi/Suomeksi/Palvelut/Paivahoito/Paivakodit.iw3> Luettu 1.2.2013.

Malinen, S & Saarinen, K. 2012. Lasten ajatuksia vuorohoidosta. Sadutusta ympärivuorokautisessa päiväkodissa. Matropolia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201204255095>

Munter, H & Siren-Tiusanen, H. 1999 Osallistuva kvalitatiivinen lähestymistapa kolme vuotta nuorempien lasten päivähoiton tutkimisessa Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinon, J., Niiranen, P. & Ojala M. (toim) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: PS Kustannus ja Atena, 177-193.

Ojala, N. & Poikola, S. 2010. Lasten kokemuksia ystävyydestä Lassin vuoropäiväkodissa. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010111714641> Luettu 31.1.2013

Palviainen, T. 2007. Karuselli pyörii, lapset siinä hyörii – tutkimus vuorohoidon arjesta henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna. Jyväskylän yliopisto, Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -tutkielma. <http://www.socom.fi/dokumentit/ruori/TiinaPalviannenGradu.pdf> Luettu 30.7.2013.

Perheet 24/7 -hanke. <http://www.jamk.fi/tutkimus/projekteja/perheet24> Luettu 25.8.2013.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala M. (toim) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: PS Kustannus ja Atena, 26-51.

Salo, J. Lastentarhanopettaja. 2013 a. Sähköpostiviesti 11.1.2013.

Salo, J. Lastentarhanopettaja. 2013 b. Haastattelu 17.1.2013.

Salon kaupunki 2013. Vuorohoidon laadun kriteerit.

<http://www.salo.fi/kasvatusjakoulutus/varhaiskasvatus/vuorohoito/kriteerit/default.aspx> Luettu 2.1.2013.

Sodankylä vuorohoidon järjestämisen periaatteet.

<http://www.peda.net/veraja/sodankyla/paivahoito/kylalaakso/vuorohoito> Luettu 2.1.2013.

STM Sosiaali- ja terveysministeriö, sosiaalipalvelut, päivähoito

http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paivahoito Luettu 4.12.2012.

Tammisto, M. 2007. Vuorolasten hyvinvointi - liianko monta muuttava tekijää? Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200809263278> Luettu 31.1.2013

Taskinen, S. 2006. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointi. Helsinki. Stakes.

Törrönen, M. 1999. Lapsi ja osallistuva havainnoiminen Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala M. (toim) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: PS Kustannus ja Atena, 218-233.

Varhaiskasvatuksentyöryhmä 1999. Varhaiskasvatustyöryhmän muistio. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Vihdin kunta Pajuniityn päiväkodin varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelma.

http://www.vihti.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vihti/embeds/19632_Pajuniityn_paivakodin_varhaiskasvatussuunnitelma_2011-_.pdf Luettu 2.1.2013

Liite 1

LAPPEENRANNAN KAUPUNKI
Kasvatus- ja opetustoimi

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Varhaiskasvatusjohtaja

23.1.2013

85/13.01.00/2013

§ 3/2013/KO/ tutkimuslupapäätös

Asia **Tutkimusluvan myöntäminen, Tuula Kylliäinen**

Hakija/vireillepanija Kylliäinen Tuula

Liite Tutkimuslupahakemus

Päätös Myönnän tutkimusluvan.

Tutkimuksen tekijän tulee hankkia tutkittavalta henkilöltä sekä alle 18-vuotiaan huoltajalta lupa tutkimukseen osallistumiseen, haastatteluun, kuvaamiseen sekä havainnointiin. Tutkimuksen tekijä ei saa käyttää tutkimuksen aikana saamia salassa pidettäviä tietoja lapsen tai hänen läheistensä vahingoksi tai halventamiseksi tai sellaisten muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus. Tutkimuksen tekijä ei saa luovuttaa salassa pidettäviä henkilötietoja sivulliselle. Tutkimuksen tekijän tulee toimittaa maksutta tutkimusraportista yksi kappale hallintotoimistoon.

Sovelletut oikeusohjeet Kasvatus- ja opetustoimen johtosääntö 14 §
Kasvatus- ja opetustoimen toimintasääntö 8 § 11. kohta

Muutoksenhaku Tähän päätökseen voi hakea muutosta. Ohje oheisena.

Päivi Virkki
varhaiskasvatusjohtaja

Jakelu Kylliäinen Tuula

Päätös on lähetetty postitse asianosaiselle 28.1.2013.

Liite 2

Saatekirje

Sosiaali- ja terveysala

3.4.2013

Arvoisat vanhemmat,

Kevään 2013 aikana teen opinnäytetyötä aiheesta lapsen näkökulma vuorohoidosta päiväkodissa. Tutkimuksessa havainnoin lapsia päiväkodin arjessa ja haastattelen ryhmässä lapsia. Tavoitteena on saada selville lapsen oma näkökulma siihen, millaista on olla vuorohoidossa. Kysyttäviä asioita ovat muun muassa kaverit, hoitajat, kivat asiat, leikit ja päiväntulku. Haastattelut tehdään lapsilähtöisesti. Tarkoitus on, että lasten arki päiväkodissa häiriintyy mahdollisimman vähän.

Lapset esiintyvät tutkimuksessa anonyymeinä, eikä kenenkään henkilöllisyys tule esille. Valmiissa opinnäytetyössä voidaan käyttää lainauksia lasten puheista, kuvaamaan yleistä mielipidettä, mutta niin, ettei niistä tule henkilöllisyys esille. Tutkimusmateriaali on vain tutkijan käytössä ja tullaan hävittämään kun tutkimus on valmis. Vanhemmilla on mahdollisuus saada valmis tutkimus luettavaksi.

Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista. Lapsella tai vanhemmalla on oikeus missä tutkimuksen vaiheessa tahansa keskeyttää osallistuminen.

Lisäkysymyksiin vastaa lastentarhaopettaja Jenni Salo.

Kiitos yhteistyöstä.

Ystävällisesti,

Tuula Kylliäinen

sosionomiopiskelija

Saimaan ammattikorkeakoulu

Annan luvan, että lapseni _____

Rastita valintasi

saa osallistua _____

ei saa osallistua _____

tutkimukseen

Päiväys _____

Huoltajan allekirjoitus _____

Liite 3

Lastentarhanopettajan haastattelu

Teemahaastattelu

Käsiteltävät teemat

- Arki vuoropäiväkodissa opettajan näkemys
- Miten hoidosta tehdään lapselle hyvä → miten huomioidaan erilaiset hoidotajat?
- Miten ryhmä toimii vuoropäiväkodissa
- Haasteet ja mahdollisuudet

Liite 4

Vuoropäiväkodin lasten haastattelut

Teemahaastattelu

Teemat ovat seuraavat:

- arki päiväkodissa
- kaverit
- leikit
- hoitajat
- yöpyminen ja
- kivat asiat.